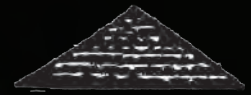

בין גל לגל

עלון שדות ים 1970 כג אב תשפג, 10.08.2023

ירח-על, ה"סופרמון"-

14% גדול יותר ו-30% בהיר יותר מאשר בנקודה הרחוקה ביותר מכדור הארץ.

צילום: ענת דייגי, ט"ו באב, 2.8.2023

רחל גבע 1925-2023

הספד לרחל גבע ז"ל

יורם וציפי, שלומית ושלמה, תמר, דן ומרסי, ארבעה עשר הנכדים, 25 הנינים, קרובי המשפחה, חברי שדות ים, מכריה וחבריה וכל מי שבא לחלוק כבוד אחרון לחברתנו רחל והיא בת 98 שנים.

רוחל'ה, האישה המאופקת שלא יכלה להסתיר את הדמעה שהייתה תלויה בקצה עינה מהתרגשות, מיפי השפה העברית ומתל' מידיה. אשת הספר, המורה והמחנכת הראשונה במשק - מעולם לא התפארה במעשיה המבורכים.

רחל נולדה בתל אביב בשנת 1925, בת שלישית ואחרונה להוריה גיטל ואליעזר בריק ואחות לאסתר ולחנה. המשפחה עלתה לארץ מהעיירה קרמניץ שעל גבול פולין רוסיה. שם, משפחתו של אביה חייתה בדלות בצריף שבחצר האחורית של משפחה עשירה. אימה, גיטל לבית אברבון, גדלה בעיירה וילזרקה. בגיל 16 היא נסעה לאמריקה, עבדה בחנות טקסטיל, ועזרה להוריה להגר לשם. לאחר אירוסיה, שבה גיטל לפולין ונישאה לאליעזר. בשנת 1923 בעקבות בני משפחתה של גיטל, עלו ההורים לארץ עם שתי בנותיהם, אסתר וחנה, והגיעו לתל אביב. משפחתו הרחבה של אביה נותרה בניכר, ובמלחמת העולם השנייה הם נספו. המשפחה התפרנסה מעבודתו של אליעזר כמסגר. בעזרת כלי העבודה שקיבל מאביו, הוא ייצר קופסאות פח לחיבורי החשמל. כמו כן, הוא ייצר מנעולים למגופי המים למי שלא שילם לעירייה. עד גיל שמונים עבד למחייתו. גיטל סייעה לפרנסת המשפחה. היא טיפחה גן ירק ולול קטן סמוך לבית. בנוסף לירקות, לפחי המלפפונים שהחמיצה, ולביצים שמכרה היא כיבסה וגיהצה.

החיים בדוחק לא היו קלים. רוחלה לבשה את הבגדים הישנים של אחיותיה, ועד כיתה ד' עוד הכינה שיעורים לאור מנורת הנפט. בכיתה ה' המשפחה קנתה מגרש ברחוב רנ"ק ובעזרת הלוואה של 1500 לירות בנו את ביתם. ההורים שמרו מסורת וחגגו את כל החגים העבריים כהלכתם. על אף שנהג אביה ללכת לבית הכנסת ונהנה להקשיב לזמירות החזן, בנה אליעזר בית כנסת קטן במרפסת הבית. על ארון הקודש שבנה צוירו שתי הידיים של רחל בת הזקונים. שלוש הבנות למדו בתל נורדוי. רחל הלכה בעקבות אימה, ובכיתה ו' כתבה מכתב ברכה לקיבוץ דגניה לרגל חגיגות ה-25. "המכתב שלי, סיפרה רוחלה לשלומית, היה כנראה מיוחד והודפס בעיתון הילדים "עיתוננו".

בסוף כיתה ח' קיבלה רוחל'ה מילגת הצטיינות. היא עברה ללמוד בסמינר לוינסקי ולמדה במגמת גננות. בכיתה י"ב הוענק לרוחל'ה פרס הצטיינות שזיכה אותה ב-5 לירות. בעזרתם היא רכשה לעצמה חלילית, שרשרת זהב ושתי חוברות מקראה לילדים שיועדו לעבודתה בגן הילדים. על אף ההצטיינות בלימודים רוחל'ה לא זכתה לקבל את תעודת סיום של הסמינר עקב חוב כספי של הוריה עבור חודשי הלימודים האחרונים. לימים, כשכבר הייתה בקיבוץ הצליח דוד פרדו להוציא מהסמינר את תעודת הסיום.

רוחל'ה נהגה להיפגש עם חברותיה, הנערות במעונות העובדים ברחוב פרישמן. שם בקומת הקרקע היה מועדון לפיסול. "שם עמדנו וצפינו מבעד לחלונות הזכוכית הגדולים בעבודת הפסלים", סיפרה. "ערב אחד יצא אחד הפסלים, וביקש ממני להיכנס פנימה כדי לפסל את הראש שלי. באתי לשם מידיי ערב ובסיומו קיבלתי חצי גרוש לנסיעה חזרה הביתה. בתום עבודת הפיסול הוענק לי צילום של הפסל". "הפסל עצמו הוצג בגלריה בראש פינה וכונה "ראש רחל". מחירו הגבוה מנע ממני מלקנות אותו והסתפקתי בצילום".

באותה תקופה הצטרפה רחל לתנועת "מחנות העולים". רוחל'ה הדריכה קבוצות ילדים והייתה אחראית על איסוף התרומות לקרן קיימת. "שבת אחת", סיפרה, "שכחתי את הקופסא הכחולה בצריף התנועה. ביום ראשון מצאתי אותה פרוצה וריקה. נאלצתי לחזור ריקם לבית קרן קיימת ולהתנצל בבושה גדולה".

בטיול של התנועה לקיסריה פגשה רוחל'ה את דוד פייג. הוא היה אחראי על המחנה. בערב ליל הסדר נשלח אבינועם, חברו של דוד, עם פתק בידו עבור רחל. בתום ליל הסדר יצאה רוחל'ה לפגוש את דוד בסמוך למדורה על שפת הירקון. "מאז היינו חברים", נזכרה, "חברים של יד ביד! טוב... התנשקנו אבל לא יותר מזה". דוד היה פעיל בסניף הימי של הפועל תל אביב, לכן שינה את ייעודו לקיבוץ בית קשת ובחר בשדות ים. רוחל'ה הלכה בעקבותיו.

ב-1942 הגיעו השניים לקריית מוצקין, שם נותרו חלק מחברי שדות ים. כשרוחל'ה הודיעה להוריה שהיא מתכוונת לעבור לקיבוץ בסוף הלימודים, הם התקשו לקבל את החלטתה. הם קיוו שהיא תהיה גנת בתל אביב ותעזור לפרנסת המשפחה. "כעסו כעסו, אבל אני החלטתי!", פסקה. בבואה לשדות ים הצטרפה רוחל'ה לאוהל של דוד. מחשש שתיכנס להריון הם קבעו מועד לחתונה שהותנה בעבודתו של דוד על ספינת הדייג, והגעתה של הספינה לנמל תל אביב. החתונה נערכה בבית הוריה. חתונה צנועה כיאה לרוח התקופה. שנתיים אחר כך, ב-1947 נולד יורם, הבן הבכור. בהפרש של כ-5 שנים זה מזה נולדו לאורך השנים שלומית, תמר ודן.

רוחל'ה נקלטה בקלות בקבוצה וקיבלה על עצמה את המוסכמות של חיי הקיבוץ. עם מעבר ילדי הקיבוץ לקיסריה עברה עימם והתכוונה לפתוח את כיתת "אשל", הכיתה הראשונה של הבנות בכורות בקיבוץ. הילדים התגוררו בחדרים סמוך לחדר האוכל ולמדו בחדר המוזיקה הצמוד לבית חנה. הקירבה לים והחופש ללמד כראות עיניך ברוחו של סגל, העניקה לילדים הרגלי למידה יוצאי דופן. על שפת הים ציירו הילדים את האותיות, וכך רכשו את אותיות, וכך רכשו את אותיות, וכך רכשו את אותיות. לאחר שנתיים של חינוך והוראה יצאה רוחל'ה לשנת לימודים בסמינר הקיבוצים והשלימה את תעודת ההוראה.

כשרוחל'ה חינכה את כיתת "שחף" הם הכינו משימות בנושא מזג האוויר. סגל הגיע עם מורות להסתכלות בשיעור. אדם אוארבך ז"ל קרא הסבר על השפעת הרוח על האנייה, בעזרתו של ג'ון אבינו. חגית קראה את המשימה שלה על השפעת הרוח על הכביסה כשאימא שלה הייתה תולה במכבסה. בסיום השיעור זכתה רוחל'ה בנשיקה מסגל, איש החינוך הדגול מגבעת חיים. בתום שנים ארוכות של הוראה ועבודה בחינוך, קיבלה רוחל'ה על עצמה מספר תפקידים היא ריכזה את הגיל הרך, הייתה מרכזת בריאות ועבדה בחינוך המיוחד. במקביל עבדה גם בהנהלת החשבונות. מקום עבודתה האחרון היה בספרייה. ככל שהתרחקה ממעורבות תובענית בקהילה, נהנתה רוחל'ה לרקוח ריבות עבור בני המשפחה, לאפות עוגות, ומעל לכל ליהנות מהנכדים לעמוד לרשותם ולעזור ככל הנדרש למען המשפחה המתרחבת.

עם הדרדרותו הבריאותית של דוד הוא בחר לפרוש מהחיים. רוחל'ה המשיכה את חייה ונשארה אופטימית ומודה ליש שסביבה.

"כשאני נעשית בודדה

אני חופנת בשתי ידי

את קרני השמש

החודרות מבעד לחריצי הדלת

וטומנת בהן את פני

שוב ושוב

חומן מעלה בי את חומה של אמי

"אמא, את רואה איך אני מתגברת?"

אני לוחשת וקמה על רגלי

(שיבטה טויו)

בזמנה הפנוי נהנתה רוח'ה מקריאה בלי משקפיים. היא נהגה להקשיב להרצאותיהם של רינה קליין ועוזי שביט, והשתתפה בחוגים במרכז מיר"ב. צימאון הדעת והסקרנות האינטלקטואלית חיידו את צלילותה ושמרו על רוחה הטובה.

היא נשארה אופטימית והודתה על היש שסביבה. 14 נכדים, 25 נינים – משפחה מורחבת, וחברה קיבוצית דואגת ותומכת.

יהי זכרה שמור ונצור בתוכנו.

הספידה: אביטל שחר

אף אחד לא חי לנצח, אפילו לא אמא - שהתקרבה לשם מאד. יהיה הגיל של הורינו וגילנו, אשר יהיה, שום דבר לא באמת מכין לתחושת היתמות הזאת. מה עוד אפשר להגיד על אשה מופלאה, שאין לה שונא אחד, שלא התלוננה מעולם. תמיד ראתה את הצד הטוב של החיים, גם אחרי שאבא נפרד, מעולם לא הפסיקה להתגעגע אליו.

כילדה, לא זכור לי שהיתה באה לבית הילדים בלילה להשכבה - פשוט מפני שתמיד היתה עם הכיתה שחינכה. תמיד ידעה לראות ולתמוך באחר, בשונה, בחלש וזאת ממקום של הבנה עמוקה ואהבה, אף פעם לא מהתנשאות. לפני כארבעים שנים אמרה לי "לא שאני לא רוצה שתתחתני, אבל תעשי ילדים, כל עוד אני יכולה להרים את התינוקות מהשטיח". עוד כשהייתי בהריון עם נעם, אמרה "אבל את לא מסתפקת באחד, כי אני לא מסתפקת".

הקדימה את זמנה, תמיד במאור פנים ואופטימיות חסרת תקנה. זכינו כולנו באמא, סבתא וסבתא רבתא מדהימה. לפני 66 שנים היא זיכתה אותי בנשימה הראשונה, אתמול זכיתי להיות איתה בנשימתה האחרונה, היא מתה בשלווה בזרועותיי.

כבר מתגעגעת, תמר

נפרדתי ממך כבר לפני שנתיים, כאשר החלטתי לראיין אותך ולכתוב את סיפור חיך. כשנכנסה הקורונה לחיינו, ונאלצנו להיות בריחוק – לקחתי מצלמת וידאו, עמדתי במרחק מה ממך וביקשתי שתספרי לי את סיפור חיך. את הרוב זכרתי עוד מימי כתיבת "קורות המשפחה" בכתה ז', אבל רציתי להוציא ממך סיפור רגש. מה חשבת, מה הרגשת כנערה עירונית שנכנסה לחיי הקיבוץ הסגפני של שנות הארבעים. לא הצלחתי!

אולי מעט דמעות שצצו לפעמים, כמו הדמעות שהיו תמיד צצות אצלך כשהיית מספרת לנו – ילדיך, על במבי שאיבד את אמא שלו. תמיד היית נשנקת ודומעת בסיפור הזה – "מעשה בעופר איילים" – למרות שחזר עליו שוב ושוב. בחברת הילדים, כשלמדנו בקבוצות מעורבות גיל וניתן לנו לבחור את הקבוצה והמורה – לא בחרתי בספרות איתך כי פחדתי מהדמעות שיעלו לך כשתקריאי את הסיפורים. אז לא השתנה כלום. כן, גם אני נשנקת ודומעת לפתע, בלי הכנה מוקדמת במצבים דומים. אז נפרדתי עם כתיבת הספר, בו שילבתי את סיפורו של אבא, שחלק מערכיו שעלו מסרט הצילום אותו ראיין וצילם דוד גרליך, גיליתי רק אז.

חיית חיים מלאים והספגת בי יחד עם אבא, את הערכים של נתינה ללא תנאי, נחישות לעמוד במשימה וצורך לשייכות לקיבוץ, למסורת שלו, לתפיסת העולם שלו.

מוכנה בהחלט לפרידה ולמשמרת של כל מה שהספגת בי.

שלומית 28.7.2023, שדות ים

סבתא'לה

אין כמוך בעולם עם חיוך הנצחי על שפתיך, השחוק והשפה הנפלאה כמו שיר. עיניך הבורקות בשמחה ואופטימיות, תבונה ועומק, שיתוף והקשבה ופניך קורנות אלומות של אור ואהבה.

החדר של סבתא וסבא בקיבוץ - פינת גן עדן, חלקת אלוהים קטנה גדולה, מקום שהלב מתרחב רק מלחשוב עליו.

כאילו רק אתמול ישבתי על השיש ונתת לי לטעום ממרח שוקולד שהכנת, מתוך קערת המיקסר התכלת.

והכנת לנו עוגת גבינה לקחת הביתה - ושאלתי - סבתא עד מתי היא טובה? ואת - אוכלים! לא שומרים.

בכל יומולדת שלי והילדים, טלפון שלך לברך, כמובן בערב שלפני, מנהג המיוחד שלך.

סבתא'לה חום ליבך וטוב נפשך בליבנו לעד.

רתם גבע - הנכדה הבכורה

רחל -

כמה מילים לפרידה, כי הפרידה האמיתית של עמירה ושלי היתה כאשר ביקרנו אותך לפני חודשיים וזכינו לשיתוף בזכרונות מימים עברו, ימים מלאי נוסטלגיה. כן, הכרנו לפני 78 שנים...

את היית המורה הראשונה בשדות ים, היית המורה שלנו, וזכינו! היית המורה הראשונה של הילדים שלנו, ושוב זכינו! ואוסיף ואומר, היינו - עמירה ואני, בין המורים של הילדים שלך, ושוב זכינו!

וזכיתי במיוחד לעבוד במשותף איתך במערכת החינוך הקיבוצית כאשר הייתי מנהלת בית הספר השדות ים. תמיד בזרועות פתוחות, בחברות, בהקשבה, ביחס מיוחד. כך הרגשנו גם אנחנו אליך.

ולכם בני משפחה, זכעתם בשנים רבות של אמא בכל רגעי החיים ובטוחות אנחנו כי גם רחל זכתה במשפחה אוהבת מחבקת ודואגת שכולכם תהיו בסדר.

נוחי בשלום. זכרוןך שמור איתנו.

גליה, עמירה ונורית - כתת אשל.

שלומית

משתתפת בצערך ובצער המשפחה,

רק הבוקר קיבלתי את הידיעה.

עבורי, אמא תמיד תהיה זכורה כמי שעונה על השאלה "מה שלומך" עם עיניים מחייכות ומשיכת כתפיים ש "הכל בסדר".

לא מתלוננת אף פעם! על כלום,

כמי שעושה הגהה על התוכנית השבועית ואיכשהו תמיד מוצאת משהו שאני צריכה לתקן);

כמי שמקריאה את הטקסטים של השירים במפגשי תו הזהב ובכולנו עוברת צמרמורת מטורפת,

נעימה, זקופה, שקטה והכי הכי גאה במשפחה המפוארת שהקיפה אותה.

חיבוק גדול, סמדר אילון - סב-ים

